

357

USTAWA

z dnia 2 grudnia 1958 r.

o ubezpieczeniach majątkowych i osobowych.

Rozdział 1.

Przepisy ogólne.

Art. 1. Ubezpieczenia majątkowe i osobowe, określone niniejszą ustawą, realizowane są za pomocą scentralizowanych funduszy tworzonych ze składek ubezpieczeniowych przez:

- 1) wypłacanie odszkodowań za szkody losowe w ubezpieczonym majątku;
- 2) wypłacanie świadczeń w razie zajścia określonych zdarzeń w życiu osób ubezpieczonych;
- 3) prowadzenie działalności zapobiegawczej, mającej na celu ograniczenie liczby i rozmiarów szkód.

Art. 2. 1. Przedmiotem ubezpieczenia majątkowego może być każda wartość majątkowa.

2. Przedmiotem ubezpieczenia osobowego może być życie lub zdolność do pracy osoby fizycznej.

Art. 3. 1. Ubezpieczenia majątkowe i osobowe są obowiązkowe lub dobrowolne.

2. Ubezpieczenie obowiązkowe powstaje z mocy prawa.

3. Ubezpieczenie dobrowolne powstaje na podstawie umowy ubezpieczenia.

Art. 4. Do wykonywania działalności ubezpieczeniowej powołane są wyłącznie: Państwowy Zakład Ubezpieczeń, zwany dalej „PZU”, oraz Towarzystwo Reasekuracyjne „WARTA” S. A. w Warszawie — w zakresie ustalonym przepisami niniejszej ustawy.

Rozdział 2.

Ubezpieczenia obowiązkowe.

Art. 5. 1. Na całym obszarze Państwa podlegają obowiązkowemu ubezpieczeniu:

- 1) budynki — od ognia;

- 2) mienie ruchome w gospodarstwach rolnych — od ognia;
- 3) ziemniaki — od gradobicia i powodzi;
- 4) odpowiedzialność cywilna z ruchu środków komunikacji;
- 5) następstwa nieszczęśliwych wypadków w komunikacji wynikłe u pasażerów lub innych osób poszkodowanych.

2. Ubezpieczenie od ognia obejmuje zarazem ubezpieczenie od powodzi, huraganu i innych określonych zdarzeń losowych.

3. Powiatowe rady narodowe, a w miastach stanowiących powiaty miejskie lub wyłączonych z województw — miejskie rady narodowe mogą w drodze uchwały wprowadzać obowiązkowe ubezpieczenia zwierząt gospodarczych od padnięcia. W tym samym trybie rady narodowe mogą zawieszać te obowiązkowe ubezpieczenia, w całości lub części. Uchwała rady narodowej o wprowadzeniu lub zawieszeniu obowiązkowego ubezpieczenia zwierząt powinna obejmować obszar całego powiatu lub miasta.

4. Rada Ministrów może w drodze rozporządzenia rozszerzać obowiązkowe ubezpieczenia na inne rodzaje mienia, grupy osób i zdarzenia losowe, jak również w przypadkach szczególnie uzasadnionych może zawieszać niektóre obowiązkowe ubezpieczenia na części lub całości obszaru Państwa.

Art. 6. 1. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia zakres obowiązkowych ubezpieczeń objętych art. 5, zasady i tryb zwalniania niektórych kategorii mienia od obowiązkowego ubezpieczenia, termin i tryb wprowadzenia w życie obowiązkowych ubezpieczeń, wzajemne prawa i obowiązki ze stosunku ubezpieczenia oraz sposób ustalania taryf i poboru składek ubezpieczeniowych.

2. Przy obowiązkowym ubezpieczeniu zwierząt od padnięcia rady narodowe ustalają termin wprowadzenia w życie ubezpieczenia, który powinien przypadać na początek roku kalendarzowego, oraz termin zawieszenia ubezpieczenia, który powinien przypadać na koniec roku kalendarzowego. Uchwała rady narodowej wprowadzająca lub zawieszająca ubezpieczenie powinna być ogłoszona przynajmniej na 3 miesiące przed upływem roku kalendarzowego.

Art. 7. Do składek za ubezpieczenia obowiązkowe stosuje się odpowiednio przepisy o zobowiązaniach podatkowych.

Rozdział 3.

Ubezpieczenia dobrowolne.

Art. 8. Na podstawie umowy dobrowolnego ubezpieczenia jedna strona (ubezpieczający) zobowiązuje się opłacić określoną składkę, a druga strona (zakład ubezpieczeń) zobowiązuje się w razie zajścia przewidzianego w umowie zdarzenia losowego wypłacić odpowiednie odszkodowanie lub świadczenie.

Art. 9. Zasady zawierania i wykonywania umów dobrowolnego ubezpieczenia ureguje rozporządzenie Rady Ministrów.

Art. 10. Minister Finansów ustali w porozumieniu z właściwymi ministrami, w jakim zakresie jednostki gospodarki państwowej powinny zawierać umowy dobrowolnego ubezpieczenia.

Rozdział 4.

Dochodzenie roszczeń.

Art. 11. 1. Od decyzji organu PZU w sprawie odszkodowania lub świadczenia można w ciągu 30 dni od dnia otrzymania tej decyzji odwołać się do organu bezpośrednio nadrzędnego PZU.

2. Jeżeli osoba zainteresowana nie zgadza się z decyzją organu nadrzędnego PZU lub nie skorzysta z postępowania odwoławczego, może dochodzić swych roszczeń w drodze sądowej lub arbitrażowej.

3. Roszczenia nie można dochodzić w drodze sądowej lub arbitrażowej po upływie 6 miesięcy od dnia otrzymania od PZU:

- 1) decyzji o nieuznaniu roszczenia o odszkodowanie lub świadczenie albo
- 2) decyzji o wysokości przyznanego odszkodowania lub świadczenia.

4. W razie wniesienia odwołania (ust. 1) termin przewidziany w ust. 3 przerywa się i zaczyna biec na nowo od dnia otrzymania nowej decyzji, wydanej w trybie odwoławczym.

5. PZU jest obowiązany w decyzjach swoich pouczyć osobę zainteresowaną o terminach wymienionych w ust. 1 i 3 oraz o skutkach prawnych połączonych z zaniedbaniem tych terminów, jak również wskazać organ PZU, do którego może być wniesione odwołanie. W razie niepouczenia — przewidziane w ust. 1 i 3 terminy nie biegną.

Art. 12. 1. Roszczenia z tytułu ubezpieczeń majątkowych i osobowych przedawniają się z upływem lat trzech.

2. Niezależnie od przypadków przewidzianych w przepisach ogólnych prawa cywilnego bieg przedawnienia przerywa się przez zgłoszenie do PZU roszczenia o odszkodowanie lub świadczenie. Bieg przedawnienia rozpoczyna się na nowo od dnia, w którym osoba zgłaszająca roszczenie otrzymała na piśmie decyzję PZU w związku z zgłoszonym roszczeniem.

3. Przepis ust. 1 nie ma zastosowania do składek za ubezpieczenia obowiązkowe.

Rozdział 5.

Organizacja ubezpieczeń.

Art. 13. PZU jest państwowym przedsiębiorstwem ubezpieczeniowym, posiada osobowość prawną i działa według zasad rozrachunku gospodarczego. Przepis o przedsiębiorstwach państwowych nie stosuje się do PZU, chyba że w przepisach tych wyraźnie przewidziano, że dotyczą one również PZU.

Art. 14. System finansowy PZU ustali Minister Finansów.

Art. 15. PZU odpowiada za zobowiązania całym swoim majątkiem. Skarb Państwa nie odpowiada za zobowiązania PZU.

Art. 16. 1. Na czele PZU stoi naczelny dyrektor, który kieruje działalnością PZU i jest za nią odpowiedzialny.

2. Naczelnego dyrektora PZU powołuje i odwołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek Ministra Finansów.

3. Zastępców naczelnego dyrektora PZU powołuje i odwołuje Minister Finansów na wniosek naczelnego dyrektora.

Art. 17. 1. Tworzy się następujące oddziały PZU:

- 1) oddziały wojewódzkie oraz oddziały dla m. st. Warszawy i m. Łodzi; inne miasta wyłączone z województw objęte są działalnością oddziałów wojewódzkich;
- 2) inspektoraty powiatowe i miejskie.

2. W miarę potrzeby PZU może tworzyć inne jednostki organizacyjne: terenowe i specjalne.

Art. 18. 1. Powołuje się w PZU radę ubezpieczeniową jako reprezentację ubezpieczonych oraz zainteresowanych organizacji i instytucji państwowych i społecznych.

2. Kadencja rady trwa 3 lata.

Art. 19. 1. Do zakresu działania rady ubezpieczeniowej należą:

- 1) uchwalanie planów działalności ubezpieczeniowej PZU;
- 2) uchwalanie planów technicznych, taryf składek i ogólnych warunków dobrowolnych ubezpieczeń majątkowych i osobowych;
- 3) uchwalanie przeznaczenia i wysokości funduszy specjalnych (art. 33);
- 4) uchwalanie planów i regulaminu działalności zapobiegawczej;
- 5) opiniowanie projektów ustaw dotyczących ubezpieczeń majątkowych i osobowych;
- 6) opiniowanie taryf składek i norm szacunkowych ubezpieczeń obowiązkowych;
- 7) opiniowanie warunków reasekuracji;
- 8) opiniowanie rocznych sprawozdań finansowych, podziału nadwyżek oraz planów lokat;
- 9) opiniowanie innych spraw przekazanych radzie przez Ministra Finansów lub naczelnego dyrektora PZU, a w szczególności sprawozdań naczelnego dyrektora z działalności PZU, skarg i zażaleń itp.

2. Uchwały rady w sprawach wymienionych w ust. 1 pkt 1, 2 i 3 wymagają dla swej ważności zatwierdzenia przez Ministra Finansów.

3. Jeżeli uchwała powzięta przez radę w sprawach wymienionych w ust. 1 pkt 4 grozi naruszeniem równowagi finansowej poszczególnych rodzajów ubezpieczeń, naczelny dyrektor PZU jest obowiązany wnieść sprzeciw do Ministra Finansów w przeciągu 7 dni od daty powzięcia uchwały. Wniesienie sprzeciwu wstrzymuje wykonanie uchwały do czasu rozstrzygnięcia przez Ministra Finansów.

Art. 20. Sposób zwoływania rady i prowadzenia jej obrad oraz tryb jej działania określi regulamin uchwalony przez radę i zatwierdzony przez Ministra Finansów.

Art. 21. Organizację i zakres działania PZU oraz tryb powoływania i skład rady ubezpieczeniowej określi statut nadany przez Radę Ministrów i ogłoszony w Monitorze Polskim.

Art. 22. Rada Ministrów określi zasady współdziałania organów administracji państwowej z PZU w zakresie ubezpieczeń majątkowych i osobowych oraz w zakresie zapobiegania powstawaniu szkód losowych.

Rozdział 6.

Działalność PZU.

Art. 23. 1. Działalność ubezpieczeniową na obszarze Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej wykonuje wyłącznie PZU z uwzględnieniem przepisów art. 35 ust. 1 i 2.

2. PZU może ubezpieczać znajdujące się za granicą mienie, stanowiące własność Państwa Polskiego lub polskich instytucji i przedsiębiorstw uspołeczniionych. Inne mienie, znajdujące się za granicą, może być ubezpieczone przez PZU za zgodą Ministra Finansów.

3. Ubezpieczenie w zagranicznym zakładzie ubezpieczeń mienia znajdującego się na obszarze Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej oraz mienia znajdującego się za granicą, a stanowiącego własność Państwa lub polskich instytucji i przedsiębiorstw uspołeczniionych, wymaga zezwolenia Ministra Finansów.

4. Minister Finansów w porozumieniu z Ministrem Handlu Zagranicznego ustala zasady stosowania przepisów ust. 3 w odniesieniu do mienia będącego przedmiotem obrotu towarowego z zagranicą.

5. PZU może zawarte przez siebie ubezpieczenia reasekurować, z tym że reasekurowanie w zagranicznych zakładach ubezpieczeń wymaga zgody Ministra Finansów.

Art. 24. 1. PZU może odmówić zawarcia umowy ubezpieczenia, jeżeli zgłoszone ubezpieczenie nie odpowiada warunkom ubezpieczeń prowadzonych przez PZU.

2. Od odmownej decyzji PZU (ust. 1) służy ubezpieczającemu prawo odwołania się do Ministra Finansów, który rozstrzyga ostatecznie.

Art. 25. 1. Odszkodowania i świadczenia wypłacane w obrebie krajowym przez PZU z ubezpieczeń majątkowych i osobowych nie podlegają opodatkowaniu i są zwolnione od wszelkich opłat.

2. Pisma w sprawach ubezpieczeń majątkowych i osobowych są wolne od opłat skarbowych.

Art. 26. W zakresie zapobiegania powstawaniu szkód losowych PZU prowadzi:

- 1) bezpośrednio lub przy pomocy odpowiednich instytucji i organizacji działalność zapobiegawczą w ramach uchwalonych przez radę ubezpieczeniową planów działalności zapobiegawczej;
- 2) badania i analizy przyczyn i rozmiarów szkód losowych.

Art. 27. 1. W celu pozyskiwania dobrowolnych ubezpieczeń i ich rozwoju PZU może posługiwać się pośrednikami ubezpieczeniowymi.

2. Osoba wykonująca czynności pośrednika ubezpieczeniowego działa na podstawie zezwolenia wydanego przez PZU.

3. Warunki i sposób wykonywania czynności pośrednika ubezpieczeniowego oraz zasady kontroli działalności pośredników ubezpieczeniowych ustali Rada Ministrów w drodze rozporządzenia.

4. Do pośredników ubezpieczeniowych nie stosuje się przepisów ogólnych o zawodowym wykonywaniu czynności handlowych.

Rozdział 7.

Środki finansowe PZU.

Art. 28. Na środki finansowe własne PZU składają się:

- 1) fundusz statutowy;
- 2) fundusz rezerwowy;
- 3) rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe;
- 4) fundusz prewencyjny;
- 5) fundusze specjalne.

Art. 29. Fundusz statutowy służy na pokrycie środków trwałych i obrotowych PZU.

Art. 30. 1. Fundusz rezerwowy służy na pokrycie strat bilansowych PZU.

2. Fundusz rezerwowy tworzy się z nadwyżek bilansowych PZU do wysokości przeciętnego rocznego przypisu składek ubezpieczeniowych z okresu ostatnich 3 lat.

Art. 31. 1. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe służą na pokrycie przyszłych zobowiązań PZU, wynikających z działalności ubezpieczeniowej.

2. Rodzaje rezerw techniczno-ubezpieczeniowych oraz sposób ich obliczania ustala Minister Finansów.

Art. 32. 1. Fundusz prewencyjny służy na finansowanie prowadzonej przez PZU działalności zapobiegawczej.

2. Fundusz prewencyjny tworzy się z odpisów od składek oraz z nadwyżek bilansowych PZU.

3. Odpisy od składek wynoszą:

- 1) 5%—10% od składek zainkasowanych za ubezpieczenia obowiązkowe;
- 2) 2%—5% od składek zainkasowanych za ubezpieczenia dobrowolne.

4. Rodzaje ubezpieczeń, od których dokonuje się odpisów ze składek na fundusz prewencyjny, oraz wysokość tych odpisów w granicach określonych w ust. 3 ustala rada ubezpieczeniowa.

Art. 33. Fundusze specjalne tworzy się z nadwyżek bilansowych PZU.

Art. 34. 1. Nadwyżkę bilansową PZU przeznaczają się na:

- 1) fundusz rezerwowy — przynajmniej 40% nadwyżki;
- 2) fundusz prewencyjny — przynajmniej 30% nadwyżki;
- 3) fundusz statutowy;
- 4) fundusze specjalne;
- 5) wpłatę do budżetu centralnego.

2. Po osiągnięciu przez fundusz rezerwowy wysokości przeciętnego rocznego przypisu składek z okresu ostatnich 3 lat — nadwyżkę bilansową przeznaczają się na:

- 1) fundusz prewencyjny — przynajmniej 60% nadwyżki;
- 2) fundusz statutowy;
- 3) fundusze specjalne;
- 4) wpłatę do budżetu centralnego.

Rozdział 8.

Działalność Towarzystwa Reasekuracyjnego „WARTA” S.A. w Warszawie.

Art. 35. 1. Reasekurację czynną w zakresie przyjmowania ubezpieczeń krajowych i zagranicznych oraz reasekurację bierną w zakresie odstępowania ubezpieczeń za granicę prowadzi wyłącznie Towarzystwo Reasekuracyjne „WARTA” S.A. w Warszawie z uwzględnieniem przepisów art. 23 ust. 5.

2. Towarzystwo Reasekuracyjne „WARTA” S.A. w Warszawie może za zgodą Ministra Finansów zawierać bezpośrednie ubezpieczenia ryzyk związanych z żeglugą morską, handlem zagranicznym i innymi obrotami dewizowymi.

3. Organizację i zasady działalności Towarzystwa Reasekuracyjnego „WARTA” S.A. w Warszawie określa statut.

Rozdział 9.

Nadzór.

Art. 36. Nadzór nad działalnością zakładów ubezpieczeń sprawuje Minister Finansów.

Art. 37. 1. Jeżeli członek rady ubezpieczeniowej nie spełnia należycie swoich obowiązków, Minister Finansów w porozumieniu z instytucją delegującą może go odwołać, powołując na jego miejsce nowego członka rady w sposób określony statutem (art. 21).

2. Jeżeli rada ubezpieczeniowa nie spełnia należycie swych obowiązków przewidzianych statutem, Minister Finansów może ją rozwiązać przed upływem kadencji oraz zarządzić powołanie nowej rady.

3. Powołanie nowej rady lub nowego członka rady powinno nastąpić przed upływem 6 miesięcy od dnia rozwiązania poprzedniej rady względnie odwołania członka rady.

4. W okresie pomiędzy rozwiązaniem poprzedniej i powołaniem nowej rady — w sprawach należących do kompetencji rady wydaje decyzje naczelny dyrektor i składa z tego sprawozdanie na najbliższym posiedzeniu nowej rady.

Rozdział 10.

Przepisy przejściowe i końcowe.

Art. 38. 1. Minister Finansów może w drodze rozporządzenia ustalić zasady i tryb likwidacji zakładów ubezpieczeń, które utraciły prawo do wykonywania działalności ubezpieczeniowej w myśl dekretu z dnia 3 stycznia 1947 r. o uregulowaniu ubezpieczeń rzeczowych i osobowych (Dz. U. Nr 5, poz. 23).

2. Rada Ministrów może określić stosunek przeliczenia i rozszczeń z umów ubezpieczenia likwidowanych zakładów w sposób odmienny dla wierzycieli, niż to przewidziane jest w ustawie z dnia 28 października 1950 r. o zmianie systemu pieniężnego (Dz. U. Nr 50, poz. 459) i w przepisach na jej podstawie wydanych.

Art. 39. Traci moc ustawa z dnia 28 marca 1952 r. o ubezpieczeniach państwowych (Dz. U. Nr 20, poz. 130).

Art. 40. Do czasu wydania przepisów na podstawie niniejszej ustawy obowiązują dotychczasowe przepisy.

Art. 41. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Przewodniczący Rady Państwa: A. Zawadzki

Sekretarz Rady Państwa: J. Horodecki